

TOF İleri Düzey Parkur Planlayıcılar için Parkur Planlama Semineri

14 - 16 Ekim 2011 Bursa

3. Oturum: İyi Bir Parkurun Genel Özellikleri Ne Olmalı?

Program ve seminer: Zoran Milovanovic
Çeviri: Nermin Fenmen

Tüm parkurlar için ortak özellikler

Öncesinde

- ◆ Harita çizim standartları, oryantiring etkinliklerine ilişkin kurallar, kontrol tanımları gibi konularda yurtiçindeki uygulamaları ve uluslararası kuralları bilmek gerekir.
- ◆ Uluslararası tüm kurallar IOF'nin sitesinde mevcuttur:

<http://orienteering.org/resources/rules/>

Tüm parkurlar için ortak özellikler

- ◆ Parkur planlamada ana amaç, iddiası, yaşı ve sporculuk deneyimi ne olursa olsun herkese uygun parkurlar yaratmaktır. O halde parkurlarda oryantiring sporunun anafikri olan “yüksek seviyede fiziksel ve zihinsel efor”un “doğada olmaktan zevk alınması” ile harmanlaştırıldığı bir ortam sunulmalıdır.
- ◆ Daha iddialı olanlara yönelik olarak sporcunun oryantiring tekniği alanındaki becerilerini sınavabileceği bir ortam sunulması hedeflenmelidir. Bu da demektir ki parkur planlayıcı, oryantiring becerileri ile tek başına koşu becerilerini iyi dengeleyen ve böylelikle şans faktörünü mümkün olduğunca yoketmeye yönelik parkurlar tasarlamalıdır.

Tüm parkurlar için ortak özellikler

- ◆ İddiası olmayan oryantiringcilere yönelik amaç, açık havada, eğlenceli bir fiziksel ve zihinsel bir süreç geçirmelerini sağlamak ve ileride oryantiring sporuna devam etmelerini teşvik etmek olmalıdır.
- ◆ En iddialı ve deneyimli elit oryantirinciler için ise parkurlar şans riskini işin içine katmayan, oryantiring tekniğini en üst derecede zorlayan parkurlar planlanmalıdır.

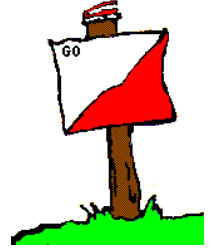
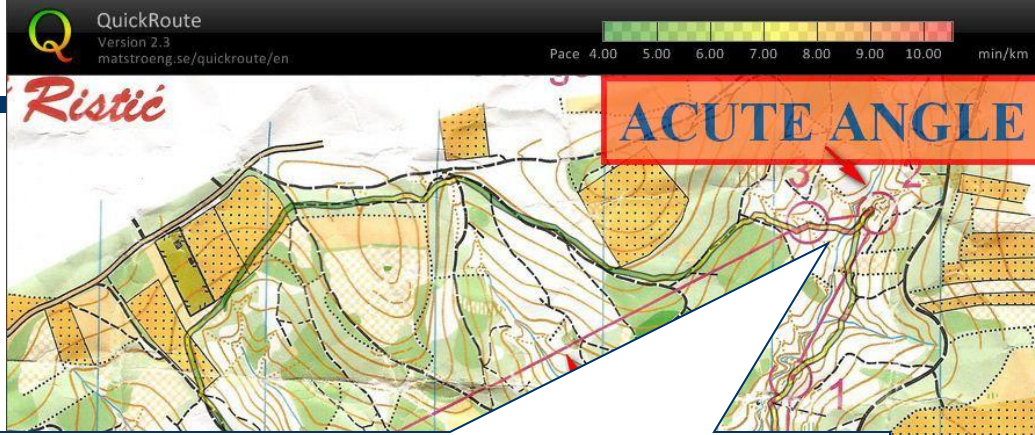
Tüm parkurlar için ortak özellikler

- ◆ Bu çerçevede parkur planlayıcının görevi, yarışmacıya “bulmaca” hazırlamaktır. Bulmacayı çözmek için yarışmacının net, hızlı ve karara yönelik düşünmesi, bunu da fiziksel baskı altında yapması gerekir.

Bu da oryantiring sporunu diğer sporlardan ayıran en önemli özelliktir.

- ◆ Başarılı bir parkur için şansın avantaj sağlayacağı durumlar önceden görülmeli ve bertaraf edilmelidir. Şans faktörü haritadan, hedef noktasının belirlenmesine, hedef bayrağının konumundan, rota seçimine kadar pek çok nedenden kaynaklanabilir.

2. hedefte “Dar Açı” sorunu:

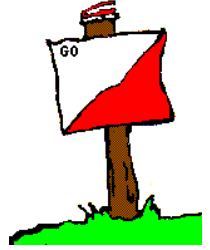
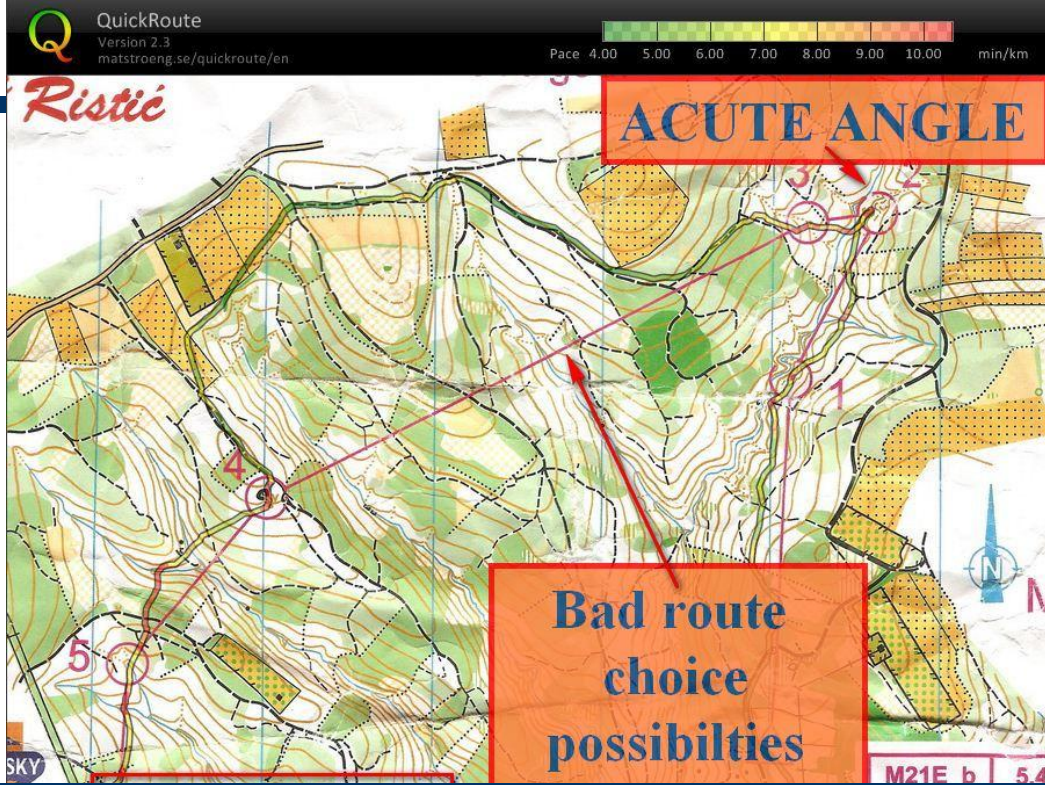
Hedeften çıkmakta olan sporcunun hedefe yaklaşmakta olan sporculara hedefin yerini belli etmesi demektir.

“Dar Açı” mutlaka hedefleri birleştiren çizgilerin oluşturduğu açının derecesi ile ölçülmemelidir. Açı geniş olabilir, ancak hedefe giren ve çıkan en uygun rota aynı güzergah üzerinde ise bu yine bir Dar Açı sorunudur ve bertaraf edilmelidir.

(Koyu yeşil çizgiler parkuru koşan sporcunun rotasını göstermektedir. Görüldüğü gibi 2'ye giriş ve çıkış için aynı rota izlenmektedir)

M21E b	5,4
32	↙
33	↘
34	↗
45	↖
46	↗
47	↘
39	↖
48	↗
77	↘
38	↖
39	↗
78	↘
49	↖
14	↗
15	↘

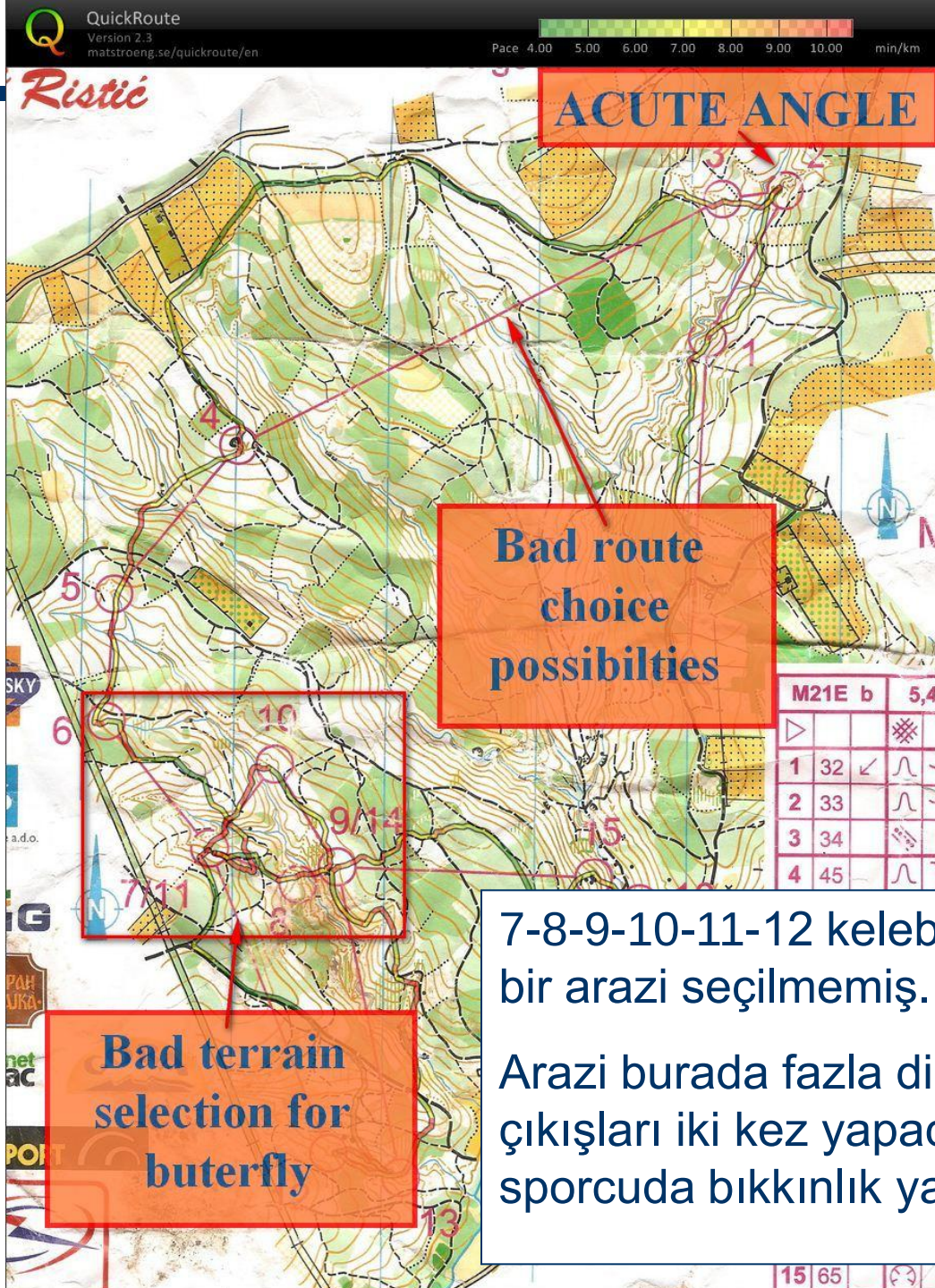

3 - 4 arasında rota seçeneği yok, herkes zorunlu olarak aynı rotayı seçecek.

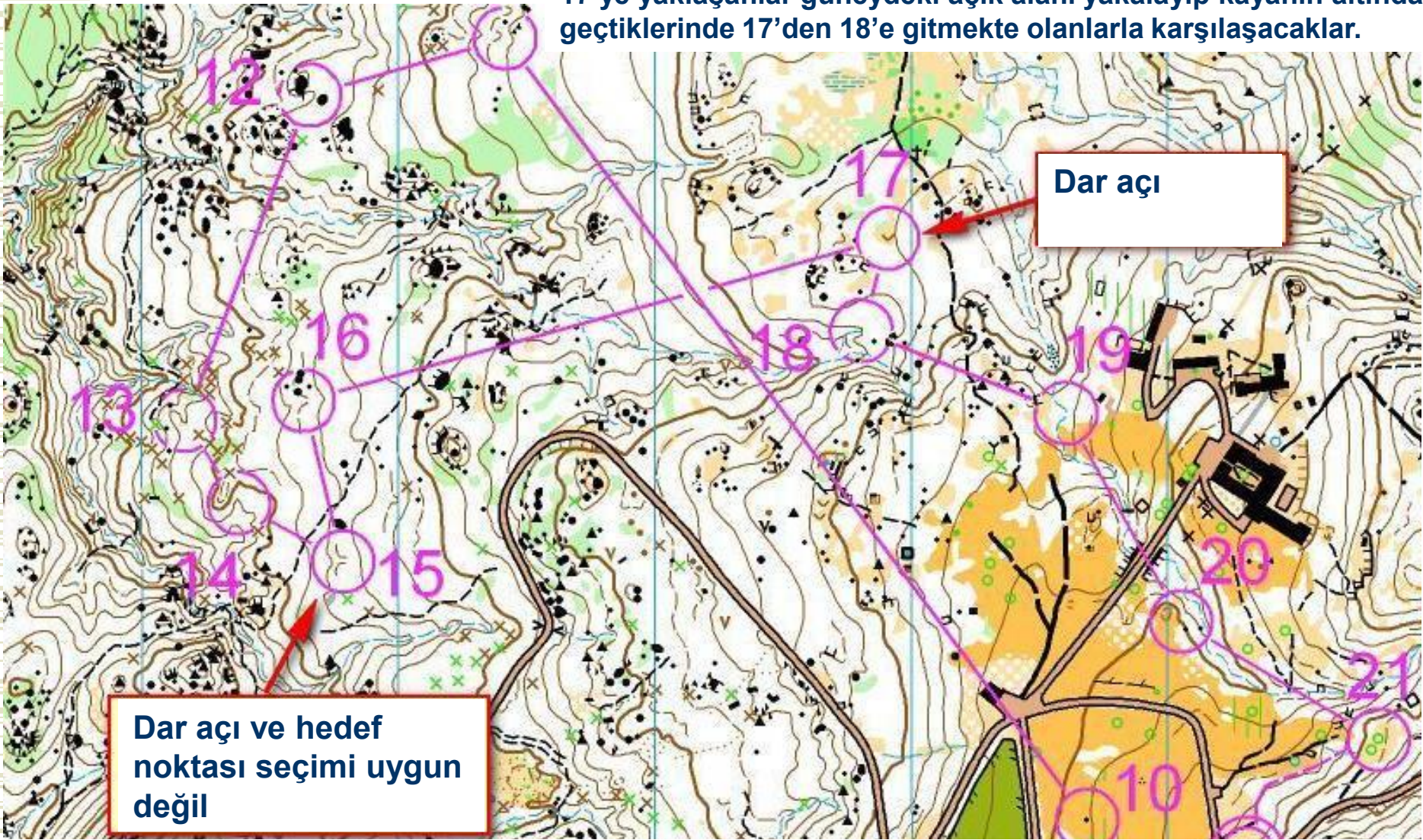
3'ün hemen önünde başlayan yeşil bölge sporcuyu hemen kuzeydeki patikaya yönlendiriyor.

Güneye inse dik iniş-çıkış ve yine 4'e yaklaşırken yeşil bölgeler var.

Sporcuların tümü 3 - 4 arasında hiç düşünmeden aynı rotayı izleyecek.

17'ye yaklaşanlar güneydeki açık alanı yakalayıp kayanın altından geçtiklerinde 17'den 18'e gitmekte olanlarla karşılaşacaklar.

1- Bu kadar küçük bir girintiye hedef konmamalı, arazinin kalanında eşyüksestiler ve diğer özellikle girintinin yerini belli etmiyor (15'den çıkanları gören avatajlı oluyor)

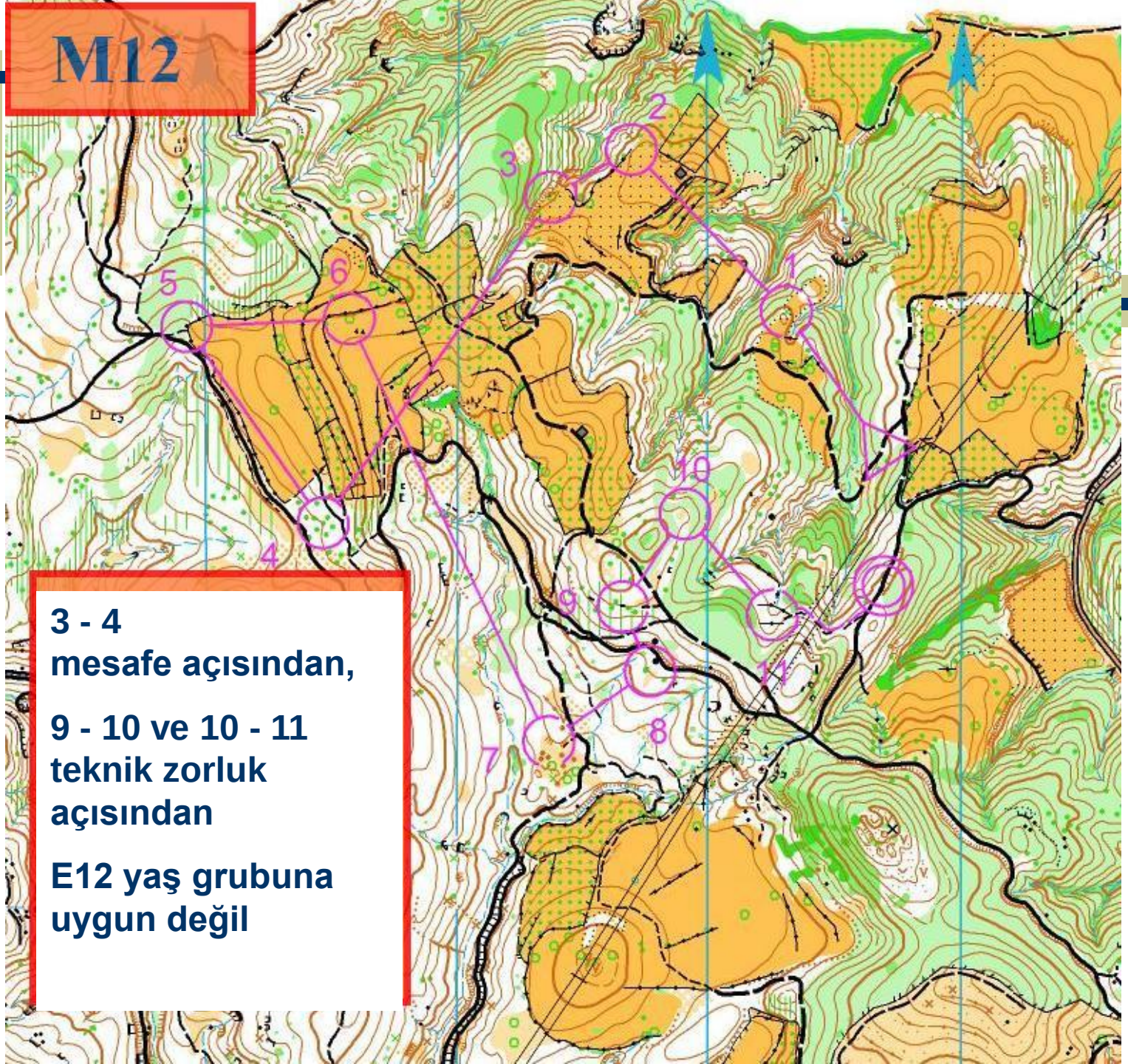
2- 16'ya gitmek için 15'den patikaya çıkanların çıktığı nokta, 15'e yaklaşanlar için ipucu oluşturuyor

3- Hedef, yakalama hattının ötesine değil, berisine konmalı. Hedefe giderken sporcunun önünü kesen doğrusal özellik (patika, dere yatağı gibi) yani yakalama hattı, hedefi geçtiğinde onu geri döndürmeli ancak bir sonraki hedefe yaklaştığını belli etmemel

M12

3 - 4
mesafe açısından,
9 - 10 ve 10 - 11
teknik zorluk
açısından

E12 yaş grubuna
uygun değil

İyi bir parkur için vazgeçilmezler:

- ◆ uygun arazi
- ◆ iyi harita
- ◆ iyi bir parkur planlayıcı

Kısıtlamalar:

Bir önceki yansıda
değindiğimiz 3 element
mevcut olsa da parkur
planlamada gözönüne
almamız gereken başka
faktörler de vardır.

Örneğin...

Kısıtlamalar:

- ◆ Milli park, kuş cenneti gibi korunmuş bölgelerde doğanın korunması
- ◆ yol geçişleri
- ◆ arazi sahiplerince girilmesine izin verilmeyen araziler
- ◆ tehlikeli bölgeler (yar, eski maden bacaları vb)
- ◆ yörede olası başka etkinlikler (avcılık, atıcılık, vb)
- ◆ çevrede ikamet edenlerin beklentileri (sessizlik, bahçelerine girilmemesi gibi)

Parkur Planlamanın İlkeleri

Aşağıdaki yansılarda sol taraf ilkelere, sağ taraf ise bu konuda kaçınılması gereken olası şans faktörlerine dikkati çekmektedir.

Oryantiring sporunun
özelliğini korumak
için

Oryantiring
tekniklerini sonuna
kadar zorlayınız

Adaleti sağlamak için

Şans faktörlerinin
giderildiğinden
emin olunuz

Arazi özellikleri

Yeterince tepelikli, bol orman içeren ama bitki örtüsü arada değişiklik gösteren, sporcuyla zihinsel olarak zorlayacak küçük ayrıntıların bulunduğu araziler seçiniz.

Seçilen arazi katılımcının yabancılaşma çekeceği, yörenin sporcularına avantaj sağlayacak özellikler içermemeli.

(Kapadokya örneği: Farklı özellikler varsa katılımcılar iyi bilgilendirilmeli)

Harita

Eşyüksestiler ve ölçek,
ayrıntılarının rahatça
görölebileceği düzeyde
tutulmalı.

Harita yüksek hızda
koşulurken rahatça
okunabilmeli.

Bu nedenle örneğin 1/10 000 ölçeğinde
çizilen harita 1 / 15 000'e
sıkıştırılmamalı.

Ayrıntıların okunurluğu kontrol
edilmeli, gerekiyorsa bazı
ayrıntılarda genelleştirme yapılmalı.

Harita arazinin yarışma
anındaki özelliklerini
birebir yansıtmalı.

Haritadaki hatalar ve
özelliklerin yetersiz
tanımlanmış olması
yarışmayı zedelememeli.

Ayaklar

Doğal arazi yapısının en iyi kısmını kullanın.

Ayağı, sporcunun her noktada haritayı okumasını gerektirecek şekilde mümkün olduğu kadar uzun planlamaya çalışın.

Harita okuma ön planda olmalı.
Ayaklar üzerinde yön bulmayı kolaylaştıracak yakalama hatları olmamalı.

Rota seçeneklerinin çeşitliliği de iyi bir parkurun temelini oluşturur.

Rota seçeneklerinin varlığı sporcuların “yayılmasını” sağlar ve böylelikle takip azalır, bireysel gayret ön plana çıkar.

Rota seçimi hem teoride harita üzerinde, hem de pratikte arazi üzerinde aynı sonucu vermeli, şans faktörü içermemeli.

Kimi sporculara avantaj sağlayan “dar aç” hatalarından kaçınılmalı.

Hedefin kendisi

Hedefin kendisinin yerini belirlerken aşağıdakileri düşünün:

- ◆ bir önceki hedeften buraya olan ayacağın kalitesi yüksek olmalı
- ◆ parkur planlamada teknik olarak doğru bir nokta olmalı
- ◆ Tam olarak doğru noktaya yönelmeyi gerektiren, civarda ince oryantiring gerektiren, zihinsel efor gerektiren küçük, zor arazi özellikleri seçilmeli.

Hedef noktası hem haritada hem de arazide belirgin ve kesin bir özellik olmalı.

- hedef noktası haritanın ayrıntılarına uymalı, haritadaki arazi özellikleri bu noktada kesin ve doğru olmalı ve nokta, parkurun düzeyine uygun zorlukta olmalı.
- hedef bayrağının asılacağı nokta, haritada verilen özellik ve hedef noktasının arazideki özelliği ile uyumlu olmalı.

Teknik Zorluk

- ◆ Parkurun teknik zorluğu, bu parkuru başarıyla tamamlamak için gerekli becerilerin ne olduğuna bağlıdır.
- ◆ Parkur planlayıcının amacı, etkinlikte yer alan kategorilere ait parkurlarda teknik zorluk derecesinin giderek arttığını açıkça gösterebilmesi ve bir yandan da her bir parkurun düzeye uygun teknik ve fiziksel becerileri taşıması olmalıdır.

Teknik Zorluk

Arazi seçiminde anahtar kriterler:

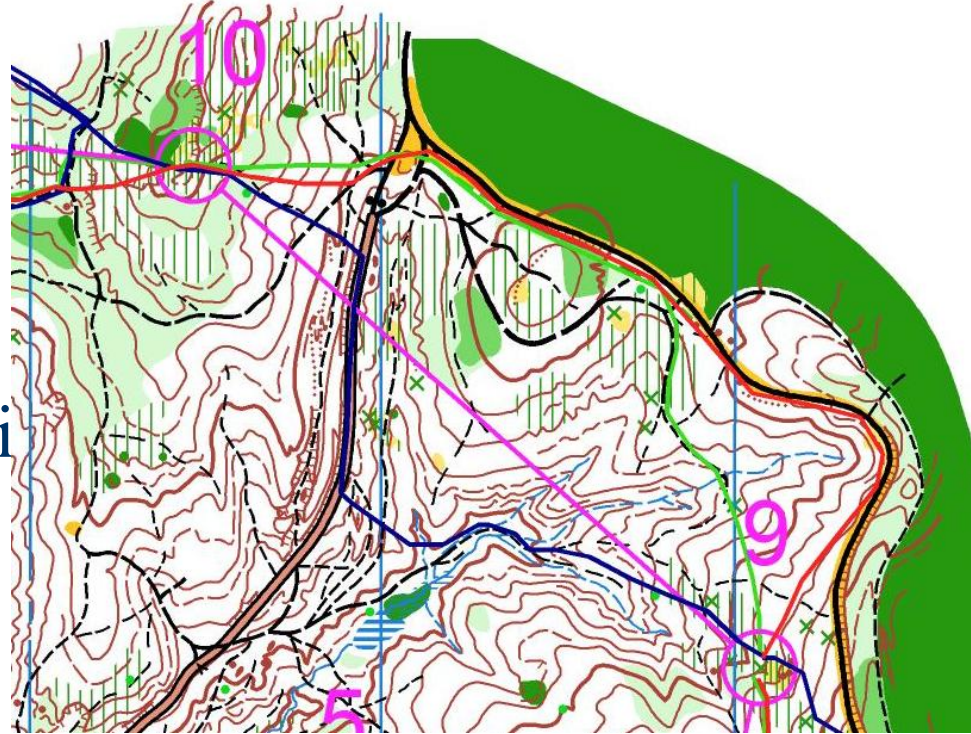
- ◆ Arazi her düzeye uygun teknik zorluk içermeli
- ◆ Parkur tipine uygun mesafelerde parkur yapmaya uygun olmalı
- ◆ Yarışmacılar parkurlarını keyifli birer deneyim olarak algılayabilmeli
- ◆ Otopark, toplanma alanı gibi altyapı düzenlemelerine olanak vermeli

Rota Seçimi

- ◆ İki hedef arasında mutlaka birden fazla mantıklı rota seçimi olmalı.
- ◆ Örneğin iki patika arasında seçim, ya da biri patika, diğeri araziden gitmeye dayalı seçim...

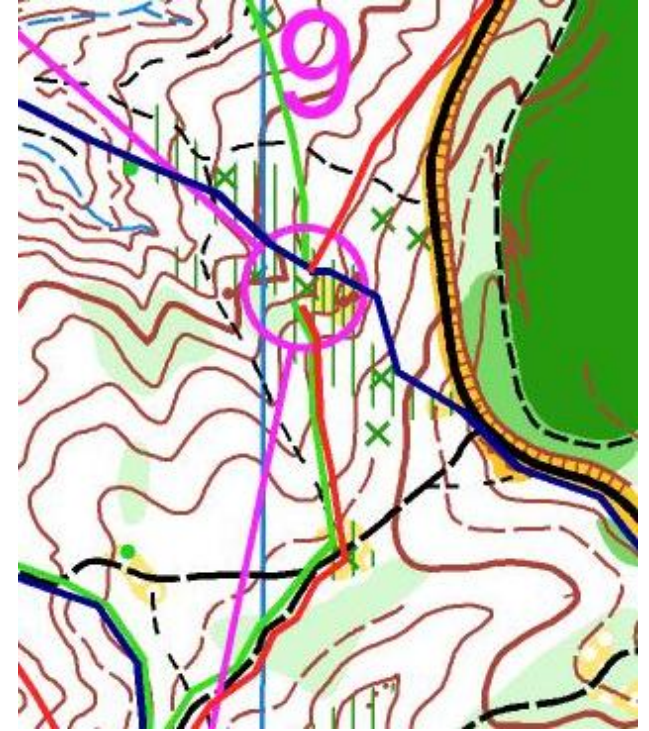

Karar noktası (Yakalama noktası)

- ◆ Karar noktası, gitmekte olduğunuz yönde artık devam etmeyip başka bir yöne sapacağınız noktadır. Örneğin kavşağa gelince üzerinde bulunduğunuz patikadan sağdakine sapmak gibi.
- ◆ Bir ayak üzerinde karar noktasının bulunması, o ayak üzerinde rota seçimi olduğu anlamına gelmez. Belki o ayak süresince pek çok kez karar noktalarında yön değiştirebilirsiniz, ancak sizi hedefe götürecek başka seçeneğiniz zaten yoktur.
- ◆ İstenen bu değildir. İstenen, üzerinde karar noktaları olsun veya olmasın, bir hedeften çıkıp diğerine ulaşmak için sporcuların bir kısmının diğerlerinden farklı rotaları izleme olasılığının bulunmasıdır.

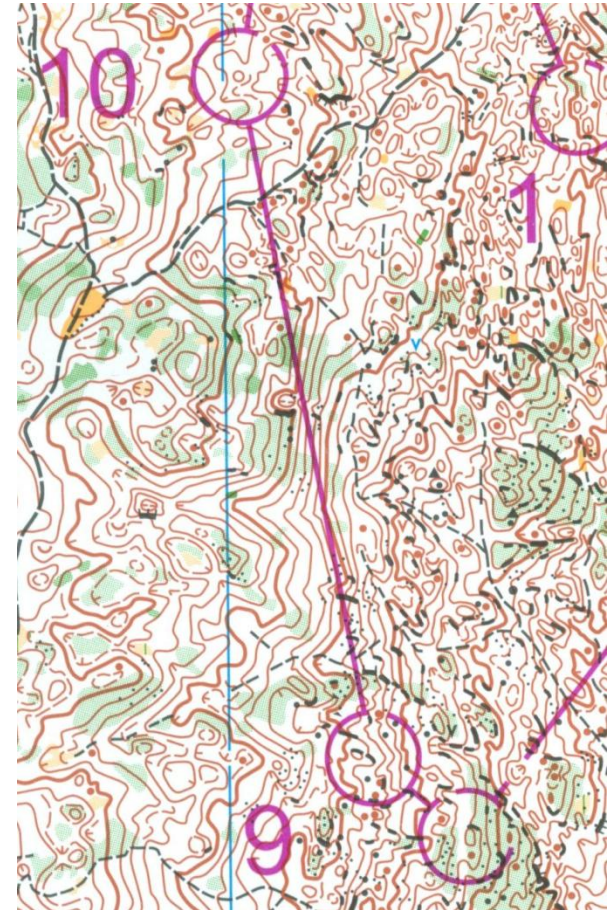
Yakalama Hattı

Ulaşıldığında sporcunun hedefi geçip gittiğini anlayacağı ve geri dönmek zorunda kalacağı hat (yol, dere yatağı gibi) veya çok belirgin özelliklere (büyük bir kaya seti gibi) **yakalama hattı (catching feature)** diyoruz.

10 no.lu hedef yakalama şeklinin (patika) ilerisine konarak bulunması kolaylaştırılmış. Şimdi sporcu 9'den yola çıkana kadar haritayı cebine koyup koşacak, ancak yoldan sonra oryantiring yapması gerekecek.

Parkurlarda hedefler yakalama hattının gerisine değil, önüne konmalı ki sporcu yakalama hattına ulaştıysa geri dönerek hatasının bedelini zaman kaybı ile ödemek zorunda kalsın.

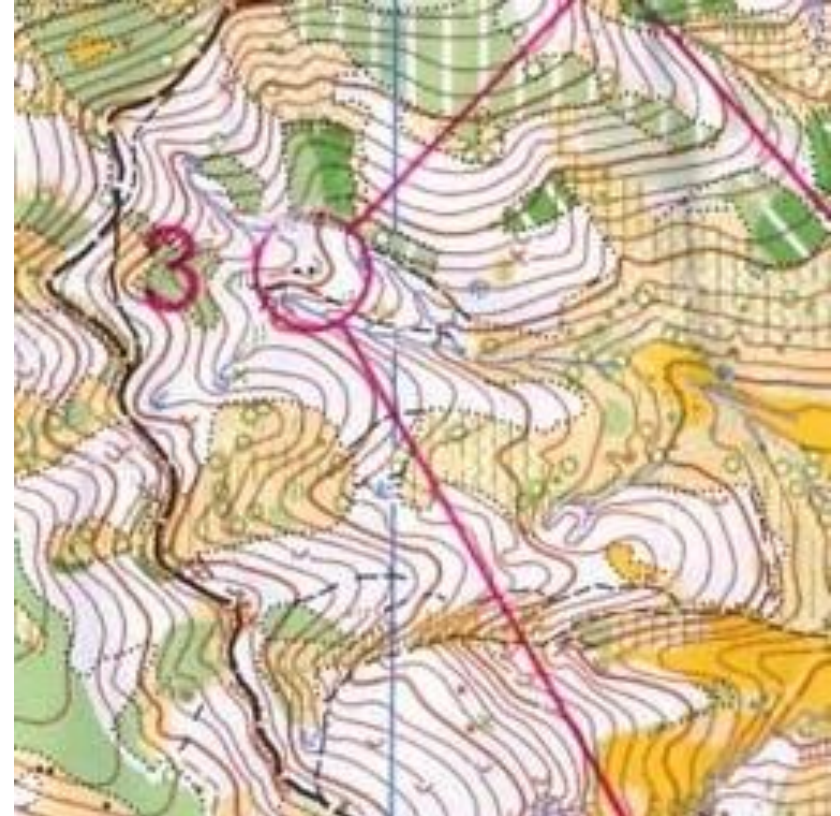

Kavrama noktası

Hedefi ararken anlık kaybolmalarda sporcunun yerini harita üzerinde tekrar bulması için referans alacağı noktalara **kavrama noktası (relocation feature)** diyoruz.

Şekilde patika kıvrımları, dere yatağı çatalı, bitki örtüsündeki değişimlerin her biri birer kavrama noktası olarak kullanılabilir.

Fiziksel Zorluk

- ◆ Koşulacak arazi belirlenirken tüm yaş grupları dikkate alınmalı.
- ◆ Çok sık çalı/sarmaşık bürümüş bölgeler ya da koşmaya engel olacak taşlık alanlar “koşarak bir yandan oryantiring yapma” becerilerini sınamaya engel oluşturmakta olup parkur içinde bu bölgelerden kaçınılmalıdır.

Fiziksel Zorluk

- ◆ E/K21’de kabul edilebilir nitelikteki dik inişler, küçükler ve yaşça büyük veteranlar için en azda tutulmalıdır.
- ◆ Çit gibi özelliklerin çocuklar ve fazla atik olmayanlar için önemli engeller oluşturacağı unutulmamalıdır.
- ◆ Parkurların yarışmacıları tehlikeli veya yasak bölgelere girmeye teşvik edecek rota seçimi sunmamasına özen gösterilmelidir.

